

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 13ης Ιουλίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Άρθρο 45 ΣΛΕΕ — Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων — Δημόσιος υπάλληλος κράτους μέλους ο οποίος εγκατέλειψε τη δημόσια διοίκηση προκειμένου να αναλάβει απασχόληση σε άλλο κράτος μέλος — Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία προβλέπει, στην περίπτωση αυτή, την απώλεια των δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος που αποκτήθηκαν στη δημόσια διοίκηση και την αναδρομική υπαγωγή στο γενικό σύστημα ασφάλισεως γήρατος»

Στην υπόθεση C-187/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικό πρωτοδικείο Ντύσσελντορφ, Γερμανία), με απόφαση της 16ης Απριλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Απριλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Joachim Pöpperl

κατά

Land Nordrhein-Westfalen,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, S. Rodin (εισηγητή) και E. Regan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Ιανουαρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο J. Pöpperl, εκπροσωπούμενος από τον J. Düsselberg, Rechtsanwalt,
- το Land Nordrhein-Westfalen, εκπροσωπούμενο από τον R. Messal και την C. Brammer,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. Kellerbauer και D. Martin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Joachim Pöpperl και του Land Nordrhein-Westfalen (ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, Γερμανία), όσον αφορά την απώλεια των δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος, κατόπιν παραιτήσεως από θέση δημοσίου υπαλλήλου απασχολούμενου στο εν λόγω ομόσπονδο κράτος, με σκοπό την ανάληψη απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους πέραν της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Το άρθρο 28, παράγραφος 3, του Beamtengesetz für das Land Nordrhein-Westfalen (κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας) προβλέπει τα εξής:

«Μετά την αποχώρησή του από την υπηρεσία, ο δημόσιος υπάλληλος δεν δικαιούται παροχών από τον δημόσιο τομέα, εκτός αν ο νόμος ορίζει άλλως [...]».

- 4 Το άρθρο 8 του Sozialgesetzbuch Sechstes Buch (έκτου βιβλίου του κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων, στο εξής: SGB VI) ορίζει τα εξής:

«(1) Ασφαλισμένα είναι επίσης τα πρόσωπα

1. τα οποία ασφαλιζονται αναδρομικώς ή
2. [...]

Οι αναδρομικώς ασφαλιζόμενοι εξομοιώνονται προς τους υπαγομένους στην υποχρεωτική ασφάλιση.

(2) Η αναδρομική ασφάλιση εφαρμόζεται ως προς τα πρόσωπα τα οποία

1. ως δημόσιοι υπάλληλοι ή δικαστές, μόνιμοι/ισόβιοι, προσωρινοί ή δόκιμοι, επαγγελματίες στρατιωτικοί ή στρατιωτικοί που κατατάσσονται για ορισμένο χρόνο, καθώς και μετακλητοί υπάλληλοι σε πρακτική άσκηση,
2. [...]

δεν έχουν υποχρέωση ή απαλλάσσονται από την υποχρέωση ασφαλίσεως, έχουν αποχωρήσει από την υπηρεσία μην έχοντας αποκτήσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα ή προσδοκία δικαιώματος ή έχοντας απολέσει το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα χωρίς να υπάρχει λόγος αναβολής της καταβολής της εισφοράς τους [...] Η αναδρομική ασφάλιση καλύπτει το διάστημα κατά το οποίο δεν υπήρχε υποχρέωση ασφαλίσεως ή το διάστημα της απαλλαγής (αναδρομική ασφαλιστική περίοδος). Σε περίπτωση διακοπής της ασφαλιστικής σχέσεως λόγω θανάτου, είναι δυνατό να υπάρξει αναδρομική ασφάλιση μόνον αν είναι δυνατή η επίκληση δικαιώματος συντάξεως επιζώντος.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 5 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο J. Röppler υπήρξε μετακλητός δημόσιος υπάλληλος, απασχολούμενος στο ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, από την 1η Σεπτεμβρίου 1978 έως τις 30 Απριλίου 1980, και μόνιμος δημόσιος υπάλληλος, υπό την ιδιότητα του εκπαιδευτικού, στην υπηρεσία του ίδιου ομόσπονδου κράτους από την 1η Αυγούστου 1980 έως τις 31 Αυγούστου 1999.
- 6 Ο J. Röppler παραιτήθηκε οικειοθελώς από τη θέση του ως δημόσιος υπάλληλος την 1η Σεπτεμβρίου 1999 και, κατά τη διάρκεια του μηνός αυτού, άρχισε να εργάζεται ως εκπαιδευτικός στην Αυστρία.
- 7 Αφού παραιτήθηκε από την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, ο J. Röppler υπήχθη αναδρομικώς, σύμφωνα με το άρθρο 8 του SGB VI, για το διάστημα από την 1η Σεπτεμβρίου 1978 έως την 1η Σεπτεμβρίου 1999, στο Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (ομοσπονδιακό ταμείο ασφάλισης των υπαλλήλων, Γερμανία), νυν Deutsche Rentenversicherung Bund (γερμανική ασφάλιση συντάξεων – ομοσπονδιακή υπηρεσία, Γερμανία).
- 8 Η συμπληρωματική κάλυψη από το Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder (ταμείο κοινωνικής ασφάλισης των υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας και των ομόσπονδων κρατών, Γερμανία) δεν ήταν δυνατή για τον J. Röppler, αντιθέτως προς τους εκπαιδευτικούς που δεν έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου. Μια αίτηση προς τούτο την οποία είχε υποβάλει ο J. Röppler απορρίφθηκε από το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009.
- 9 Κατά συνέπεια, ο J. Röppler δικαιούται σύνταξη γήρατος, αφού έχει συμπληρώσει την απαιτούμενη ηλικία, βάσει των διατάξεων του SGB VI, ανερχόμενη σε 1 050,67 ευρώ τον μήνα για τις περιόδους επαγγελματικής κατάρτισης, τις σπουδές και την αναδρομική ασφάλιση, ενώ θα μπορούσε, αν το δίκαιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας προέβλεπε ότι τα δικαιώματα συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων δεν χάνονται σε περίπτωση απώλειας της ιδιότητας του δημοσίου υπαλλήλου, λόγω της πλήρους απασχολήσεώς του από την 1η Σεπτεμβρίου 1978 έως τις 31 Αυγούστου 1999, να επικαλεσθεί δικαίωμα συντάξεως γήρατος ύψους 2 263,03 ευρώ μηνιαίως. Η συνεκτίμηση των περιόδων σπουδών ως εάν επρόκειτο για περιόδους προηγούμενης απασχολήσεως θα αύξανε το ποσό αυτό σε 2 728,18 ευρώ μηνιαίως.
- 10 Κατόπιν σχετικής αιτήσεώς του, ο J. Röppler πληροφορήθηκε, με απόφαση της 25ης Απριλίου 2013, από το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας ότι, καθόσον είχε παραιτηθεί από την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, δεν μπορούσε να προβάλει κανένα δικαίωμα συντάξεως γήρατος υπό την ιδιότητα αυτή και είχε ασφαλισθεί αναδρομικώς για όλη την περίοδο δραστηριότητάς του στην υπηρεσία του ομόσπονδου κράτους αυτού.
- 11 Ο J. Röppler προσέφυγε κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, υποστηρίζοντας ότι η υποχρέωση αναδρομικής ασφάλισης αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα στο άρθρο 45 ΣΛΕΕ.
- 12 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχάς, μεταξύ άλλων, ότι η διαφορά των 1 677,51 ευρώ σε παροχές συντάξεως γήρατος η οποία απορρέει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 9 της παρούσας αποφάσεως, από την υποχρέωση αναδρομικής ασφάλισης την οποία προβλέπει η κανονιστική ρύθμιση του οικείου κράτους μέλους ενδέχεται να καταστήσει δυσχερέστερη την πρόσβαση στην αγορά εργασίας ενός άλλου κράτους μέλους, δεδομένου ότι η απώλεια των δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων είναι ικανή να αποτρέψει τους δημοσίους υπαλλήλους από την αναζήτηση εργασίας εντός άλλου κράτους μέλους.

- 13 Πάντως, κατά το δικαστήριο αυτό, υφίστανται στο γερμανικό δίκαιο ουσιώδεις διαφορές μεταξύ του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων και του γενικού συστήματος ασφαλίσεως γήρατος. Η σχέση εργασίας στη δημόσια διοίκηση στηρίζεται στην αρχή της μονιμότητας και, σε σύγκριση με άλλους εργαζομένους, ο δημόσιος υπάλληλος συνδέεται με τον εργοδότη του με ιδιαίτερη και συνολικότερη σχέση. Η βάση του δικαιώματος συντάξεως γήρατος και της αντίστοιχης υποχρέωσης διατροφής του εργοδότη προς τον υπάλληλο συνίσταται στην υποχρέωση την οποία υπέχει ο δημόσιος υπάλληλος, λόγω της προσλήψεώς του στη δημόσια διοίκηση, να τεθεί πλήρως στην υπηρεσία του εργοδότη του, ο οποίος θα μπορεί να έχει στη διάθεσή του, κατ' αρχήν εφ' όρου ζωής, την ικανότητα εργασίας του υπαλλήλου. Όταν η σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου καταγγέλλεται από τον υπάλληλο, τούτο συνεπάγεται συνήθως την εξαφάνιση της υποχρέωσης διατροφής και του καθήκοντος προνοίας που συνδέονται προς τη σχέση αυτήν.
- 14 Στις εν λόγω διαφορές ή ιδιαιτερότητες αντιστοιχούν, σύμφωνα με τις εξηγήσεις του αιτούντος δικαστηρίου, οι διαφορές στα συστήματα κοινωνικής καλύψεως, οι οποίες συνεπάγονται διαφορετικά ποσά παροχών συντάξεως γήρατος.
- 15 Ως εκ τούτου, η σύνταξη γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από τον αριθμό των συντάξιμων ετών, δεδομένου ότι το σύστημα επιβραβεύει τον αριθμό ετών κατά τα οποία ένας δημόσιος υπάλληλος εργάστηκε για τον εργοδότη του. Ως αντάλλαγμα, ο δημόσιος υπάλληλος δέχεται ο μικτός μισθός του να είναι συνήθως, κατά την περίοδο επαγγελματικής δραστηριότητας, χαμηλότερος από τον μισθό ενός υπαλλήλου με τα ίδια προσόντα, ο οποίος αναπτύσσει δραστηριότητα στον ίδιο τομέα. Αντιθέτως, στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, η σύνταξη γήρατος υπολογίζεται, κατ' αρχήν, βάσει των μικτών αποδοχών που ασφαλιζονται έκαστο ημερολογιακό έτος και μετατρέπονται σε μόρια αποδοχών.
- 16 Όσον αφορά, περαιτέρω, τα αποτελέσματα της αναδρομικής ασφαλίσεως για ένα δημόσιο υπάλληλο, εν προκειμένω για έναν εκπαιδευτικό, ο οποίος παραιτήθηκε των καθηκόντων του, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η ασφάλιση αυτή έχει ως σκοπό να περιέλθει ο εν λόγω υπάλληλος στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν εάν, καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του ως δημόσιος υπάλληλος, κατέβαλλε εισφορές στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, επιπλέον, ότι το εφαρμοστέο στο ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας δίκαιο δεν παρείχε στον J. Röpperl καμία άλλη δυνατότητα πλην της παραιτήσεώς του από την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, αν επιθυμούσε να συνάψει νέα σχέση εργασίας στην Αυστρία. Αντιθέτως προς την κατάσταση που ανακύπτει σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, επί παραδείγματι από ένα ομόσπονδο κράτος σε άλλο ή από τη δημόσια διοίκηση ενός ομόσπονδου κράτους προς την ομοσπονδιακή δημόσια διοίκηση, δεν υπάρχει δυνατότητα μετατάξεως ή μεταθέσεως στη δημόσια διοίκηση άλλου κράτους μέλους με ταυτόχρονη διατήρηση των ήδη κτηθέντων δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικό πρωτοδικείο Ντύσσελντορφ, Γερμανία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 45 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή διατάξεων του εθνικού δικαίου, κατά τις οποίες ένα πρόσωπο που υπάγεται στο καθεστώς δημοσίου υπαλλήλου εντός κράτους μέλους χάνει τα από τη δημοσιοϋπαλληλική σχέση κτώμενα δικαιώματα συντάξεως γήρατος (συνταξιοδοτικές παροχές), διότι προς τον σκοπό αναλήψεως νέας απασχολήσεως σε άλλο κράτος μέλος έθεσε αυτοβούλως τέρμα στη δημοσιοϋπαλληλική του σχέση, όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει συγχρόνως ότι το πρόσωπο αυτό ασφαλιζεται αναδρομικώς στην υποχρεωτική κατά νόμο ασφάλιση γήρατος βάσει των ληφθέντων στο πλαίσιο της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως ακαθάριστων απολαβών, ενώ οι απορρέουσες συναφώς αξιώσεις συντάξεως είναι χαμηλότερες από τα κτώμενα από τη δημοσιοϋπαλληλική σχέση δικαιώματα σύνταξης γήρατος που απωλέσθησαν;

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα είτε ως προς όλους είτε ως προς ορισμένους δημοσίους υπαλλήλους, πρέπει το άρθρο 45 ΣΛΕΕ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, ελλείψει αντίθετης εθνικής ρυθμίσεως, ο δημόσιος φορέας που είχε παλαιότερα προσλάβει τον συγκεκριμένο δημόσιο υπάλληλο οφείλει να του καταβάλλει είτε σύνταξη γήρατος υπολογισμένη βάσει του αριθμού των συντάξιμων ετών που συμπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως και μειωμένη κατά τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που απορρέουν από την αναδρομική ασφάλιση είτε άλλης μορφής χρηματοοικονομική αντιστάθμιση της απώλειας της συντάξεως αυτής, μολονότι το εθνικό δίκαιο επιτρέπει τη χορήγηση μόνο των συντάξεων που αυτό προβλέπει;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 19 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία πρόσωπο το οποίο έχει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου εντός κράτους μέλους και το οποίο παραιτείται οικειοθελώς των καθηκόντων του, προκειμένου να αναλάβει απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους, χάνει τα δικαιώματά του συντάξεως γήρατος στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων και υπάγεται αναδρομικώς στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, το οποίο παρέχει δικαίωμα συντάξεως γήρατος χαμηλότερης από εκείνην που θα απέρρεε από τα δικαιώματα αυτά.
- 20 Επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν προσβάλλει, ως παράβαση του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, αυτή καθεαυτήν την απώλεια των δικαιωμάτων του συντάξεως γήρατος στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων, η οποία απορρέει από την παραίτησή του από τα καθήκοντά του στο ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, αλλά τη διαφορά ποσού μεταξύ του δικαιώματος συντάξεως το οποίο είχε αποκτήσει, κατά τον χρόνο της παραίτησής του, στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος και του δικαιώματος που απέκτησε έκτοτε στο πλαίσιο του γενικού συστήματος ασφαλίσεως γήρατος.
- 21 Συνεπώς, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το αν συμβιβάζεται με το άρθρο 45 ΣΛΕΕ εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, καθόσον έχει ως συνέπεια την εν λόγω διαφορά ποσού.
- 22 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα οργανώσεως των συστημάτων τους κοινωνικής ασφαλίσεως, οφείλουν εντούτοις να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας τη νομοθεσία της Ένωσης και, ιδίως, τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και περί του δικαιώματος εγκαταστάσεως (βλ. αποφάσεις της 1ης Απριλίου 2008, *Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 43, καθώς και της 21ης Ιανουαρίου 2016, *Επιτροπή κατά Κύπρου*, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 38).
- 23 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπεί στη διευκόλυνση της εκ μέρους των υπηκόων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασκήσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων οποιασδήποτε φύσεως στο έδαφος της Ένωσης και αποκλείει μέτρα που θα μπορούσαν να είναι δυσμενή για τους εν λόγω υπηκόους οι οποίοι επιθυμούν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους πλην του κράτους μέλους καταγωγής τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπήκοοι των κρατών μελών έχουν, ιδίως, το δικαίωμα, το οποίο αρύονται απευθείας από τη Συνθήκη, να εγκαταλείπουν το κράτος μέλος καταγωγής τους και να μεταβαίνουν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προκειμένου να διαμείνουν σ'

αυτό και να ασκήσουν εκεί οικονομική δραστηριότητα (βλ. αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψεις 94 και 95, της 1ης Απριλίου 2008, *Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 44, καθώς και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 39).

- 24 Ασφαλώς, μολονότι το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης δεν εγγυάται σε έναν ασφαλισμένο ότι η μετακίνηση σε άλλο κράτος μέλος πλην του κράτους μέλους καταγωγής του θα είναι ουδέτερη από πλευράς κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως δε όσον αφορά τις παροχές ασθενοείας και τις συντάξεις γήρατος, δεδομένου ότι μια τέτοια μετακίνηση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των συστημάτων και των νομοθεσιών των κρατών μελών, είναι δυνατόν, αναλόγως της περιπτώσεως, να είναι περισσότερο ή λιγότερο ευμενής ή δυσμενής για το οικείο πρόσωπο όσον αφορά την κοινωνική προστασία, εντούτοις από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, στην περίπτωση που η εφαρμογή της είναι λιγότερο ευνοϊκή, εθνική ρύθμιση είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης μόνον εφόσον, ιδίως, η εθνική αυτή ρύθμιση δεν περιάγει τον οικείο εργαζόμενο σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με εκείνους που ασκούν το σύνολο των δραστηριοτήτων τους στο κράτος μέλος όπου αυτή έχει εφαρμογή και δεν έχει απλώς και μόνον ως αποτέλεσμα την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως άνευ αντικρίσματος (βλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 25 Συναφώς, όπως έχει κρίνει κατ' επανάληψη το Δικαστήριο, ο σκοπός των άρθρων 45 και 48 ΣΛΕΕ δεν θα επιτυγχανόταν αν, κατόπιν της ασκήσεως του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι έχαναν τα πλεονεκτήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που τους παρέχει μόνον η νομοθεσία ενός κράτους μέλους (βλ. αποφάσεις της 1ης Απριλίου 2008, *Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 46, καθώς και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 41).
- 26 Επιπλέον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ έχουν ως σκοπό, μεταξύ άλλων, να μην υφίσταται δυσμενέστερη μεταχείριση, άνευ αντικειμενικού δικαιολογητικού λόγου, ο εργαζόμενος ο οποίος, αφού έκανε χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, έχει εργαστεί σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη έναντι του εργαζομένου που έχει διανύσει όλο τον εργασιακό του βίο σε ένα μόνο κράτος μέλος (βλ. αποφάσεις της 30ής Ιουνίου 2011, *da Silva Martins*, C-388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 76, και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 42).
- 27 Δεν αμφισβητείται ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 41 έως 43 των προτάσεων του, κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία δημόσιος υπάλληλος του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας πρέπει, όταν παραιτείται των καθηκόντων του πριν τη σύνταξη, προκειμένου να αναλάβει απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ή να αναλάβει απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους, να παραιτηθεί από την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, συνεπάγεται για τον υπάλληλο αυτό, ανεξαρτήτως της διάρκειας απασχολήσεως την οποία συμπλήρωσε υπό την ιδιότητα αυτή, αφενός, την απώλεια των δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων και, αφετέρου, την αναδρομική υπαγωγή στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, το οποίο παρέχει δικαίωμα συντάξεως γήρατος ποσού σημαντικά χαμηλότερου από εκείνο που θα απέρρεε από τα απολεσθέντα δικαιώματα.
- 28 Μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, δεδομένου ότι, μολονότι έχει επίσης εφαρμογή στους δημοσίους υπαλλήλους του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας οι οποίοι παραιτούνται προκειμένου να εργασθούν στον ιδιωτικό τομέα στο κράτος μέλος καταγωγής τους, είναι πάντως ικανή να εμποδίσει τους εν λόγω δημοσίους υπαλλήλους να εγκαταλείψουν το κράτος μέλος καταγωγής τους προκειμένου να αναλάβουν απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους ή να τους αποτρέψει από την ενέργεια αυτή. Ως εκ τούτου, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση επηρεάζει ευθέως την πρόσβαση των δημοσίων υπαλλήλων του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας στην αγορά εργασίας σε όλα

τα κράτη μέλη πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και, κατά τον τρόπο αυτόν, είναι ικανή να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (βλ., υπό την έννοια αυτήν, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψεις 98 έως 100 και 103, καθώς και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 47).

- 29 Κατά πάγια νομολογία, τα εθνικά μέτρα που ενδέχεται να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνει η Συνθήκη μπορεί να επιτρέπονται εφόσον επιδιώκουν σκοπό γενικού συμφέροντος, είναι κατάλληλα για τη διασφάλιση της υλοποίησης του σκοπού αυτού και δεν υπερβαίνουν το αναγκαίο προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2013, Κωνσταντινίδης, C-475/11, EU:C:2013:542, σκέψη 50).
- 30 Το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας και η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση δικαιολογείται από τον θεμιτό σκοπό της διασφάλισης της εύρυθμης λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης καθόσον σκοπεί, μεταξύ άλλων, στην εξασφάλιση της πίστωσης των δημοσίων υπαλλήλων και, ως εκ τούτου, της συνέχειας και της σταθερότητας της δημόσιας διοίκησης. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας διευκρίνισε ότι ο σκοπός αυτός επιδιωκόταν όσον αφορά τη δημόσια διοίκηση εν γένει και τη δημόσια διοίκηση του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας ειδικότερα.
- 31 Συναφώς, χωρίς να είναι ανάγκη να αποφανθεί το Δικαστήριο επί του ζητήματος αν η εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, υπενθυμίζεται ότι ένας τέτοιος περιορισμός πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να είναι κατάλληλος για τη διασφάλιση της υλοποίησης του σκοπού αυτού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο προς επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο.
- 32 Βεβαίως, η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση, καθόσον είναι ικανή να αποτρέψει έναν δημόσιο υπάλληλο από το να εγκαταλείψει τη δημόσια διοίκηση και, ως εκ τούτου, είναι ικανή να διασφαλίσει τη συνέχεια του προσωπικού, η οποία εγγυάται μια σταθερότητα εκπληρώσεως των καθηκόντων της διοίκησης αυτής, θα μπορούσε να είναι κατάλληλη για τη διασφάλιση της υλοποίησης του σκοπού της εύρυθμης λειτουργίας της εν λόγω διοίκησης.
- 33 Εντούτοις, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εθνική νομοθεσία και οι διάφορες εφαρμοστέες διατάξεις είναι κατάλληλες για τη διασφάλιση της υλοποίησης του επιδιωκόμενου σκοπού μόνον εφόσον συντελούν πραγματικά στην επίτευξή του με συνέπεια και συστηματικότητα (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2009, *Hartlauer*, C-169/07, EU:C:2009:141, σκέψη 55, καθώς και της 19ης Μαΐου 2009, *Apothekerkammer des Saarlandes* κ.λπ., C-171/07 και C-172/07, EU:C:2009:316, σκέψη 42).
- 34 Συναφώς, απόκειται εν τέλει στο εθνικό δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά και να ερμηνεύσει την εθνική νομοθεσία, να κρίνει αν και σε ποιο βαθμό η εθνική κανονιστική ρύθμιση πληροί τις απαιτήσεις αυτές (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1989, *Rinner-Kühn*, 171/88, EU:C:1989:328, σκέψη 15, της 23ης Οκτωβρίου 2003, *Schönheit* και *Becker*, C-4/02 και C-5/02, EU:C:2003:583, σκέψη 82, καθώς και της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, *Ottica New Line di Accardi Vincenzo*, C-539/11, EU:C:2013:591, σκέψη 48).
- 35 Πάντως, το Δικαστήριο, καλούμενο να δώσει χρήσιμη απάντηση στο εθνικό δικαστήριο, είναι αρμόδιο να παράσχει, με βάση τη δικογραφία της κύριας δίκης και τις γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις που του υποβλήθηκαν, στοιχεία που θα καταστήσουν δυνατό στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί της υποθέσεως (αποφάσεις της 20ής Μαρτίου 2003, *Kutz-Bauer*, C-187/00, EU:C:2003:168,

σκέψη 52, της 23ης Οκτωβρίου 2003, Schönheit και Becker, C-4/02 και C-5/02, EU:C:2003:583, σκέψη 83, καθώς και της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, Ottica New Line di Accardi Vincenzo, C-539/11, EU:C:2013:591, σκέψη 49).

- 36 Συναφώς, επισημαίνεται ότι από τη δικογραφία που έχει κατατεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου και, ιδίως, από τις προφορικές παρατηρήσεις του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας προκύπτει ότι ο υπάλληλος ενός ομόσπονδου κράτους δύναται, αν το κράτος αυτό εγκρίνει τη μετάταξή του, να παραιτηθεί των καθηκόντων του στο εν λόγω ομόσπονδο κράτος, προκειμένου να αναλάβει απασχόληση στη δημόσια διοίκηση άλλου ομόσπονδου κράτους ή του ομοσπονδιακού κράτους, χωρίς αναδρομική υπαγωγή του στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, πράγμα το οποίο του παρέχει ως εκ τούτου τη δυνατότητα να αποκτήσει δικαιώματα συντάξεως γήρατος υψηλότερα από τα απορρέοντα από το σύστημα αυτό και παρόμοια προς τα δικαιώματα που είχε αποκτήσει απασχολούμενος στον αρχικό, δημοσίου δικαίου εργοδότη του.
- 37 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι ο σκοπός της διασφάλισης της εύρυθμης λειτουργίας της δημόσιας διοικήσεως όσον αφορά το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, ιδίως διά της προωθήσεως της πίστεως των δημοσίων υπαλλήλων προς τη δημόσια διοίκηση, δεν φαίνεται να επιδιώκεται με συνέπεια και συστηματικότητα, καθόσον ένας δημόσιος υπάλληλος δύναται, σε περίπτωση μετατάξεώς του, να αποκτήσει δικαιώματα συντάξεως γήρατος υψηλότερης από τη σύνταξη που θα αποκτούσε κατόπιν της αναδρομικής υπαγωγής του στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, ακόμη και αν εγκαταλείψει τη δημόσια διοίκηση στην οποία έχει διορισθεί για τη δημόσια διοίκηση άλλου ομόσπονδου κράτους ή του ομοσπονδιακού κράτους. Ως εκ τούτου, η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση δεν είναι ικανή να αποτρέψει σε κάθε περίπτωση τους δημοσίους υπαλλήλους από το να εγκαταλείπουν τη δημόσια διοίκηση του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας.
- 38 Συνεπώς, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κατάλληλη για τη διασφάλιση της υλοποιήσεως του σκοπού ο οποίος συνίσταται στην εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοικήσεως, όσον αφορά το ομόσπονδο κράτος της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας. Συνεπώς, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον σκοπό αυτόν.
- 39 Όσον αφορά τον σκοπό της διασφάλισης της εύρυθμης λειτουργίας της δημόσιας διοικήσεως εν γένει στη Γερμανία, αρκεί η διαπίστωση ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση είναι κατάλληλη για την επίτευξη ενός τέτοιου σκοπού, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση υπερβαίνει το αναγκαίο προς επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο.
- 40 Πράγματι, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση, όταν ο δημόσιος υπάλληλος ο οποίος έχει εργασθεί στη δημόσια διοίκηση επί 20 έτη και πλέον παραιτείται των καθηκόντων του πριν τη σύνταξη, συνεπάγεται την απώλεια όλων των δικαιωμάτων συντάξεως γήρατος που αντιστοιχούν στα έτη υπηρεσίας τα οποία συμπλήρωσε στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και την αναδρομική υπαγωγή στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, το οποίο παρέχει δικαίωμα συντάξεως γήρατος σημαντικά χαμηλότερης από εκείνη που θα απέρρευε από τα δικαιώματα αυτά. Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά το δικαιοορισμένων ομόσπονδων κρατών, πρώην δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι παραιτήθηκαν από τη δημόσια διοίκηση των εν λόγω ομόσπονδων κρατών μπορούν να διατηρήσουν τα δικαιώματα τα οποία απέκτησαν στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων, πράγμα το οποίο αποτελεί μέτρο λιγότερο περιοριστικό από την επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση.
- 41 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία πρόσωπο το οποίο έχει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου εντός κράτους μέλους και το οποίο παραιτείται οικειοθελώς των καθηκόντων του, προκειμένου να αναλάβει απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους, χάνει τα δικαιώματά του συντάξεως γήρατος στο πλαίσιο

του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων και υπάγεται αναδρομικώς στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, το οποίο παρέχει δικαίωμα συντάξεως γήρατος χαμηλότερης από εκείνην που θα απέρρεε από τα δικαιώματα αυτά.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 42 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ποιες συνέπειες πρέπει να αντλήσει από την απάντηση αυτή προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις επιταγές του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 43 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της σύμφωνης ερμηνείας επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να πράττουν ό,τι είναι δυνατό στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του εσωτερικού δικαίου και εφαρμόζοντας τις αναγνωρισμένες από το δίκαιο αυτό μεθόδους ερμηνείας, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης και να καταλήγουν σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που επιδιώκει το εν λόγω δίκαιο (βλ., υπό αυτή την έννοια, αποφάσεις της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 11ης Νοεμβρίου 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, σκέψη 34).
- 44 Βεβαίως, η εν λόγω αρχή της σύμφωνης με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς. Συγκεκριμένα, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να αναφέρεται στο περιεχόμενο του δικαίου της Ένωσης κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του εσωτερικού δικαίου οριοθετείται από τις γενικές αρχές του δικαίου και δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για την *contra legem* ερμηνεία του εθνικού δικαίου (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 100, και της 15ης Ιανουαρίου 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, σκέψη 39).
- 45 Αν η σύμφωνη αυτή ερμηνεία δεν είναι δυνατή, το εθνικό δικαστήριο έχει υποχρέωση να εφαρμόσει πλήρως το δίκαιο της Ένωσης και να προστατεύσει τα δικαιώματα τα οποία το δίκαιο αυτό χορηγεί στους ιδιώτες, αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε εθνική διάταξη στο μέτρο που η εφαρμογή της, υπό τις συνθήκες της συγκεκριμένης υποθέσεως, θα οδηγούσε σε αποτέλεσμα αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2007, Frigerio Luigi & C., C-357/06, EU:C:2007:818, σκέψη 28).
- 46 Όταν το εθνικό δίκαιο, κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, προβλέπει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ πλειόνων ομάδων προσώπων, τα μέλη της ομάδας που υφίσταται δυσμενή μεταχείριση πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο και να υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς με τους λοιπούς ενδιαφερομένους. Το καθεστώς που έχει εφαρμογή στα μέλη της ευνοούμενης ομάδας παραμένει, ελλείψει ορθής εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το μόνο προσήκον σύστημα αναφοράς (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1999, Terhoeve, C-18/95, EU:C:1999:22, σκέψη 57, της 22ας Ιουνίου 2011, Landtová, C-399/09, EU:C:2011:415, σκέψη 51, καθώς και της 19ης Ιουνίου 2014, Sprechtl κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψη 95).
- 47 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής και όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη δημοσίου δικαίου στη γερμανική επικράτεια, επί παραδείγματι από ένα ομόσπονδο κράτος προς άλλο ή από τη δημόσια διοίκηση ενός ομόσπονδου κράτους προς την ομοσπονδιακή δημόσια διοίκηση, οι ενδιαφερόμενοι έχουν δικαιώματα συντάξεως γήρατος παρεμφερή προς τα δικαιώματα τα οποία είχαν αποκτήσει απασχολούμενοι στον αρχικό, δημοσίου δικαίου εργοδότη τους. Συνεπώς, αυτό το νομικό πλαίσιο αποτελεί τέτοιου είδους προσήκον σύστημα αναφοράς.

- 48 Κατά συνέπεια, οι Γερμανοί δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι παραιτήθηκαν από την εν λόγω ιδιότητά τους προκειμένου να αναλάβουν παρεμφερή απασχόληση εντός κράτους μέλους διαφορετικού από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πρέπει επίσης να έχουν δικαιώματα συντάξεως γήρατος παρεμφερή προς τα δικαιώματα τα οποία είχαν αποκτήσει απασχολούμενοι στον αρχικό, δημοσίου δικαίου εργοδότη τους.
- 49 Κατόπιν των ανωτέρω, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου αυτού και να παράσχει στους εργαζομένους, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δικαιώματα συντάξεως γήρατος παρεμφερή προς τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι διατηρούν τα δικαιώματα συντάξεως γήρατος που αντιστοιχούν, παρά την αλλαγή εργοδότη δημοσίου δικαίου, στα συντάξιμα έτη που έχουν συμπληρώσει, ερμηνεύοντας το εσωτερικό δίκαιο σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο ή, αν η ερμηνεία αυτή δεν είναι δυνατή, αφήνοντας ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη του εσωτερικού δικαίου, προκειμένου να εφαρμόσει το ίδιο καθεστώς με το εφαρμοστέο στους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία πρόσωπο το οποίο έχει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου εντός κράτους μέλους και το οποίο παραιτείται οικειοθελώς των καθηκόντων του, προκειμένου να αναλάβει απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους, χάνει τα δικαιώματά του συντάξεως γήρατος στο πλαίσιο του συστήματος συντάξεως γήρατος των δημοσίων υπαλλήλων και υπάγεται αναδρομικώς στο γενικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, το οποίο παρέχει δικαίωμα συντάξεως γήρατος χαμηλότερης από εκείνην που θα απέρρεε από τα δικαιώματα αυτά.
- 2) Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου αυτού και να παράσχει στους εργαζομένους, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δικαιώματα συντάξεως γήρατος παρεμφερή προς τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι διατηρούν τα δικαιώματα συντάξεως γήρατος που αντιστοιχούν, παρά την αλλαγή εργοδότη δημοσίου δικαίου, στα συντάξιμα έτη που έχουν συμπληρώσει, ερμηνεύοντας το εσωτερικό δίκαιο σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο ή, αν η ερμηνεία αυτή δεν είναι δυνατή, αφήνοντας ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη του εσωτερικού δικαίου, προκειμένου να εφαρμόσει το ίδιο καθεστώς με το εφαρμοστέο στους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους.

(υπογραφές)